

ประโยค ป.ร. ๓

สัมพันธ์ไทย

สอบ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ยสฺส ชิตํ นาวชียติ
 ชิตมสฺส โนยาติ โภจ โลก
 ตํ พุทฺธมนนฺตโคจรํ
 อปทํ เกน ปเทน เนสฺสถ
 ยสฺส ชาลีนํ วิสตติกา
 ตณฺหา นตฺถิ กุหิณฺจि เนตเว
 ตํ พุทฺธมนนฺตโคจรํ
 อปทํ เกน ปเทน เนสฺสถาติ ฯ

ตตฺถ ยสฺส ชิตํ นาวชียตีติ ยสฺส สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส เตน เตน มคฺเคน ชิตํ
 ราคาทิกฺกิลสฺซาตํ ปฺน อสมฺหาจรณโต นาวชียติ พุทฺธชิตํ นาม น โหติ ฯ โนยาตีติ น อุยฺยาติ
 ยสฺส ชิตํ กิลสฺซาตํ ราคาทีสุ โภจ โลก เอกกฺกิลสฺปิ โลก ปจฺจโต นีวตฺติ นาม น โหติ
 นานุพฺพชิตีติ อตฺถิ ฯ อนนฺตโคจรนฺติ อนนฺตารมฺมณสฺส สพุทฺธญฺตญฺยานสฺส วเสน
 อปริยฺนตโคจรํ ฯ เกน ปเทนาติ ยสฺส ราคปทาทีสุ เอกปทํปิ นตฺถิ ตํ ตุมฺहे เกน ปเทน
 เนสฺสถ พุทฺธสฺส ปน เอกปทํปิ นตฺถิ ตํ อปทํ พุทฺธ ตุมฺहे เกน ปเทน เนสฺสถ ฯ

ทุกฺติยคาถายํ ตณฺหา นามสฺมา สลฺลิตฺพุทฺทปริสฺสิพุทฺทปริโยนพุทฺทเถน ชาลมสฺสา อตฺถิตีปิ
 ชาลการิกาติปิ ชาลุปฺมาติปิ ชาลีนํ รูปาทีสุ อารมฺมณฺส วิสตตฺตตาย วิสาหารตาย วิสฺปฺพตาย
 วิสผลตาย วิสปริโภคตาย วิสตติกา สา เวรฺรปา ตณฺหา ยสฺส กุหิณฺจิ ภเว เนตฺ นตฺถิ, ตํ
 ตุมฺहे อปทํ พุทฺธ เกน ปเทน เนสฺสถาติ อตฺถิ ฯ (ธมฺมปทฺฐกถาย ฉฺฉโร ภาโค / หน้า ๖๕)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ สัมพันธ์ไทย

สตถา สยกตฺตา ใน อภาสิ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก อีมา วิเสสน ของ คาถา ๑
อวุตฺตกมฺม ใน อภาสิ

ราคาทิกฺกิลฺลชาตํ วุตฺตกมฺม ใน อวชิยติ เตน วิเสสน ของ
สมฺมาสมฺพุทฺธเณ ๑ อนนฺทิตกตฺตา ใน อวชิยติ น คัพฺพ
ปฏฺิเสธ ใน อวชิยติ ๑ อาชฺยาตบฺท กมฺมวาจก ยสฺส วิเสสน
ของ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ๑ ฉนฺนํอนนฺทิตกตฺตา ใน ชิตํ ๑
วิเสสน ของ ราคาทิกฺกิลฺลชาตํ กิลฺลโส สยกตฺตา ใน อฺยุยฺยาติ
น คัพฺพ ปฏฺิเสธ ใน อฺยุยฺยาติ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ชิตํ
วิเสสน กิลฺลชาตํ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน อฺยุยฺยาติ อสฺส วิเสสน ของ
สมฺพุทฺธสฺส ๑ ฉนฺนํอนนฺทิตกตฺตา ใน ชิตํ โกจฺจิ วิเสสน ของ
กิลฺลโส โลเก ภินฺนาธาร ใน กิลฺลโส ตุมฺเห สยกตฺตา ใน
เนสฺสธ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตํ กิตฺติ อนนฺตโคจฺรํ กิตฺติ
อปฺทํ กิตฺติ วิเสสน ของ พุทฺธํ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน เนสฺสธ
เกน วิเสสน ของ ปเทน ๑ กรณ ใน เนสฺสธ ตณฺหา
สยกตฺตา ใน นตฺถิ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ยสฺส วิเสสน
ของ พุทฺธสฺส ๑ สมฺปทาน ใน นตฺถิ ชาลินี กิตฺติ วิสตฺติกา
กิตฺติ วิเสสน ของ ตณฺหา กุหฺินฺจฺจิ วิเสสน ของ ภเว ๑
วิสยาธาร ใน เนตเว ๑ ตุมฺตฺถสมฺปทาน ใน นตฺถิ ตุมฺเห
สยกตฺตา ใน เนสฺสธ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตํ กิตฺติ
อนนฺตโคจฺรํ กิตฺติ อปฺทํ กิตฺติ วิเสสน ของ พุทฺธํ ๑ อวุตฺตกมฺม
ใน เนสฺสธ เกน วิเสสน ของ ปเทน ๑ กรณ ใน เนสฺสธ
อิตฺติ คัพฺพํ สฺสรูป ใน อีมา คาถา ๑

๑ บพ สยกตฺตา หรือบทที่ลงวิภัตติอื่น เข้าในบทกิริยาที่มี น ปฏฺิเสธ เช่น สยกตฺตา ใน น อวชิยติ เรียกว่า อุตฺตสมฺพุทฺธ
(สัมพันธ์ตามแปล) ถ้าออกสัมพันธ์ว่า สยกตฺตา ใน อวชิยติ ไม่มี น เช่นนี้ เรียกว่า ปทสมฺพุทฺธ (สัมพันธ์ตามหลักไวยากรณ์)
แม้บทอื่นก็นัยนี้ มีใช้ข้อคิดข้อถูก บินีสำนวนหลวงวางบรรทัดฐานให้ใช้แบบ ปทสมฺพุทฺธ ๑

๒ ขุททกนิกาย ชัมมปาสิ ข้อ ๑๓๔ หน้า ๔๐ ฉบับฉฺฺริฐสังคิตฺติ เป็น ชิตํ ยสฺส ซึ่งตรงกับอรรถกถา ท่านแก้ว่า ยสฺส ชิตํ กิลฺลชาตํ ๑

ตตถ วิเสสน ของ ปเทศ ๗ นิหฐารณ ใน คากาปาทสฺส ยสฺส ชิตํ นาวชียติ สฺรูป
 ใน อิติ ๗ ศัพท์ สฺรูป ใน คากาปาทสฺส ๗ นิหฐารณีย และ สามีสมฺพนฺธ ใน อตฺถโถ
 รากาทีฏกิเลสชาตํ วุตตกมฺม อวชียติ และ สยกตฺตา ใน โหติ เตน วิเสสน ของ สมฺมาสมฺพนฺธ ๗
 อนนินทิกตตฺตา ใน อวชียติ น สองศัพท์ ปฏิเสธ ใน อวชียติ และ โหติ อวชียติ อาชฺยาตบพ
 กมฺมวจาก โหติ อาชฺยาตบพ กตฺตวจาก ยสฺส วิเสสน ของ สมฺมาสมฺพนฺธ ๗
 ฉนฺนํอนนินทิกตตฺตา ใน ชิตํ เตน สองบพ วิเสสน ของ มคฺเคน ๗ กรณ ใน ชิตํ ๗ วิเสสน
 ของ รากาทีฏกิเลสชาตํ ปน กิริยาวิเสสน ใน อสมฺมาจกรณโต ๗ เหตุ ใน อวชียติ และ โหติ
 ทุชฺชิตํ วิกติกตตฺตา ใน โหติ นาม ศัพท์ สณฺญาโชตก เข้ากับ ทุชฺชิตํ นาวชียติ วิวริย ใน
 ทุชฺชิตํ นาม น โหติ ๗ วิวรณ อิติ ศัพท์ สฺรูป ใน อตฺถโถ ๗ ลิงคตฺถ ๗

ปทจฺเจโท วุตตกมฺม ใน เวทิตพฺโพ ปรณฺติเตน อนนินทิกตตฺตา ใน เวทิตพฺโพ ๗
 กิตบพ กมฺมวจาก โนยาติ สฺรูป ใน อิติ ๗ ศัพท์ สฺรูป ใน ปทสฺส ๗ ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน
 ปทจฺเจโท น อชฺยาติ สฺรูป ใน อิติ ๗ ศัพท์ สฺรูป ใน ปทจฺเจโท เอกกฺกิเลส สยกตฺตา ใน
 โหติ และ อนุพฺนฺธติ น สองศัพท์ ปฏิเสธ ใน โหติ และ อนุพฺนฺธติ กิริยาสองบพ
 อาชฺยาตบพ กตฺตวจาก ยสฺส วิเสสน ของ สมฺมาสมฺพนฺธ ๗ ฉนฺนํอนนินทิกตตฺตา ใน ชิตํ ๗
 วิเสสน ของ กิเลสชาตํ ๗ อวุตตกมฺม ใน อนุพฺนฺธติ รากาทีสุ วิเสสน ของ กิเลสสุ ๗
 นิหฐารณ ใน โกจิ เอกกฺกิเลสปี ๗ นิหฐารณีย โกจิ วิเสสน ของ เอกกฺกิเลส ปี ศัพท์
 อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เอกกฺกิเลส โลเก ภินฺนาธาร ใน เอกกฺกิเลส ปจฺจนโต ตติยาวิเสสน ใน
 นิวตฺติ ๗ วิกติกตตฺตา ใน โหติ นาม ศัพท์ สณฺญาโชตก เข้ากับ นิวตฺติ ปจฺจนโต นิวตฺติ นาม
 น โหติ วิวริย ใน นานุพฺนฺธติ ๗ วิวรณ อิติ ศัพท์ สฺรูป ใน อตฺถโถ ๗ ลิงคตฺถ ๗

อนนฺตโคจรํ สฺรูป ใน อิติ ๗ ศัพท์ สฺรูป ใน ปทสฺส ๗ สามีสมฺพนฺธ ใน อตฺถโถ
 อนนฺตารมฺมณสฺส วิเสสน ของ สทฺพณฺณตฺถณฺณาสฺส ๗ สามีสมฺพนฺธ ใน วเสน ๗ กรณ ใน
 อปรียนฺตโคจรํ ๗ วิเสสน ของ พุทฺธ อิติ ศัพท์ สฺรูป ใน อตฺถโถ ๗ ลิงคตฺถ ๗

เกน ปเทน สฺรูป ใน อิติ ๗ ศัพท์ อาทยตฺถ และ สฺรูป ใน ปททฺวยสฺส ๗
 สามีสมฺพนฺธ ใน อตฺถโถ เอกปทํ สยกตฺตา ใน นตฺถิ ๗ อาชฺยาตบพ กตฺตวจาก ยสฺส วิเสสน
 ของ พุทฺธสฺส ๗ สมฺปทาน ใน นตฺถิ รากปทาทีสุ วิเสสน ของ ปเทศ ๗ นิหฐารณ ใน
 เอกปทํปี ๗ นิหฐารณีย ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เอกปทํ ตุมฺเห สยกตฺตา ใน เนสฺสถ ๗
 อาชฺยาตบพ กตฺตวจาก ตํ วิเสสน ของ พุทฺธ ๗ อวุตตกมฺม ใน เนสฺสถ เกน วิเสสน ของ
 ปเทน ๗ กรณ ใน เนสฺสถ ปน ศัพท์ สมฺปิณฺฑนตฺถ เอกปทํ สยกตฺตา ใน นตฺถิ ๗
 อาชฺยาตบพ กตฺตวจาก พุทฺธสฺส สมฺปทาน ใน นตฺถิ ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เอกปทํ

ตุมเห สยกตฺตา ใน เนสฺสธ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตํ กิํดี อปทํ กิํดี วิเสสน ของ พุทฺธ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน เนสฺสธ เกณ วิเสสน ของ ปเทณ ๑ กรณ ใน เนสฺสธ อิติ คัพฺท สฺรูป ใน อตฺถโก ๑ ลิงฺคตฺถ ๑

วินิจฉัย อวุตฺตกมฺม ใน เวทิตฺตฺพฺโพ ปณฺชิตฺเตน อนภิตฺตกตฺตา ใน เวทิตฺตฺพฺโพ ๑ กิตบฺท กมฺมวาทก พุติยคาถายํ ภินฺนาธาร ใน วินิจฺฉโย ตณฺหา สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก นาม คัพฺท สณฺณาไซตฺถ เข้ากับ ตณฺหา เอสา วิเสสน ของ ตณฺหา สลฺลิตฺตฺพฺทปริสฺสิตฺตฺพฺทปริโยนทฺธตฺถเถน เหตุ ใน ชาลฺนิ ชาลํ สยกตฺตา ใน อตฺถโก ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก อสฺสา วิเสสน ของ ตณฺหา ๑ สามีสมฺพฺนฺธ ใน ชาลํ อิติ คัพฺท สฺรูป ใน วิคฺคเหณ ๑ เหตุ ใน ชาลฺนิ ตณฺหา สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ชาลการิกา วิคฺคิตฺกตฺตา ใน โหติ อิติ คัพฺท สฺรูป ใน วิคฺคเหณ ๑ เหตุ ใน ชาลฺนิ ตณฺหา สยกตฺตา ใน โหติ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ชาลุปฺมา วิคฺคิตฺกตฺตา ใน โหติ อิติ คัพฺท สฺรูป ใน วิคฺคเหณ ๑ เหตุ ใน ชาลฺนิ ปี* สามคัพฺท ปทสมฺมจฺจยตฺถ เข้ากับ ชาลมฺสฺสา อตฺถกิตฺติ วิคฺคเหณ ชาลการิกาทิ วิคฺคเหณ และ ชาลุปฺมาติ วิคฺคเหณ ชาลฺนิ วิคฺคิตฺกตฺตา ใน โหติ รูปาทิสฺสู วิเสสน ของ อารมฺมณฺเนสฺสุ ๑ อาธาร ใน วิสฺตต- วิสฺตตตฺตาย กิํดี วิสาหารตฺตาย กิํดี วิสฺปฺปมฺตฺตาย กิํดี วิสฺผลตฺตาย กิํดี วิสฺปริภอคตฺตาย กิํดี เหตุ ใน วิสฺตตฺติกา ๑ วิคฺคิตฺกตฺตา ใน โหติ ตณฺหา สยกตฺตา ใน นตฺถโก ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก สา กิํดี เอวฺวรูปา กิํดี วิเสสน ของ ตณฺหา ยสฺส วิเสสน ของ พุทฺธสฺส ๑ สมฺปทาน ใน นตฺถโก กุหิตฺตฺจ วิเสสน ของ ภเว ๑ วิสยาธาร ใน เนตฺถ ๑ ตุมตฺถสมฺปทาน ใน นตฺถโก ตุมเห สยกตฺตา ใน เนสฺสธ ๑ อาชฺยาตบฺท กตฺตฺวาจก ตํ กิํดี อปทํ กิํดี วิเสสน ของ พุทฺธ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน เนสฺสธ เกณ วิเสสน ของ ปเทณ ๑ กรณ ใน เนสฺสธ อิติ คัพฺท สฺรูป ใน อตฺถโก ๑ ลิงฺคตฺถ ๑

* ปี คัพฺท ในที่นี้ มีอรรถสมฺมจฺจยะ (รวบรวมข้อความที่กล่าวไว้โดยตรงและที่กล่าวไว้โดยอ้อม) คัมภีร์คันทนาภรณ คาถา ๕๕ แสดงอรรถของ ปี, อปี ไว้ ๔ อรรถ คือ สมฺมจฺจยะ อปทฺทชะ สัมภาวณะ และ ครอบะ ๑

พระราชปริยัติโมลี เขมสรโณ วัดพระงาม จ.นครปฐม
สนามหลวงแผนกบาลี

สัมพันธ์.
ตรวจแก้.